

สรุปบทเรียนเพื่อการพัฒนาความรู้
เรื่อง “ความฉลาดทางดิจิทัล (DQ Digital Intelligence)”
โดยวิทยากรอาจารย์สุนนท์ จิรพัฒน์พร หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการคอมพิวเตอร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ความฉลาดทางดิจิทัล (DQ: Digital Intelligence Quotient) คือ กลุ่มความสามารถทางสังคม อารมณ์ และการรับรู้ที่จะทำให้คนคนหนึ่งสามารถเผชิญกับความท้าทายของชีวิตดิจิทัล และสามารถปรับตัวให้เข้ากับชีวิตดิจิทัลได้ ความฉลาดทางดิจิทัลครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ ทศนคติและค่านิยมที่จำเป็นต่อการใช้อินเทอร์เน็ตและการเข้าถึงสังคมในโลกออนไลน์ โดย DQ Institute เป็นสถาบันที่มีการพัฒนามาตรฐานระดับสากลเกี่ยวกับการให้ความรู้ด้านความฉลาดทางดิจิทัลมาวิเคราะห์ปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย โดยมีกรอบสมรรถนะ ๕ ด้าน ดังนี้

๑. อัตลักษณ์ดิจิทัล (Digital Identity)

ข้อมูลดิจิทัลที่ใช้บ่งบอกหรือจำแนกตัวบุคคลในโลกออนไลน์ เพื่อช่วยให้สามารถเข้าถึงบริการต่างๆ บนโลกออนไลน์ได้อย่างสะดวกและปลอดภัย โดยในด้านความปลอดภัยเป็นหัวใจสำคัญในกระบวนการยืนยันตัวตนทางดิจิทัล เพื่อใช้ข้อมูลในกระบวนการพิสูจน์และยืนยันตัวตนของบุคคลในโลกดิจิทัล ให้มั่นใจว่าบุคคลนั้นเป็นใคร โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลล้ำสมัย มีความปลอดภัย และสามารถระบุและยืนยันตัวตนได้อย่างแม่นยำ

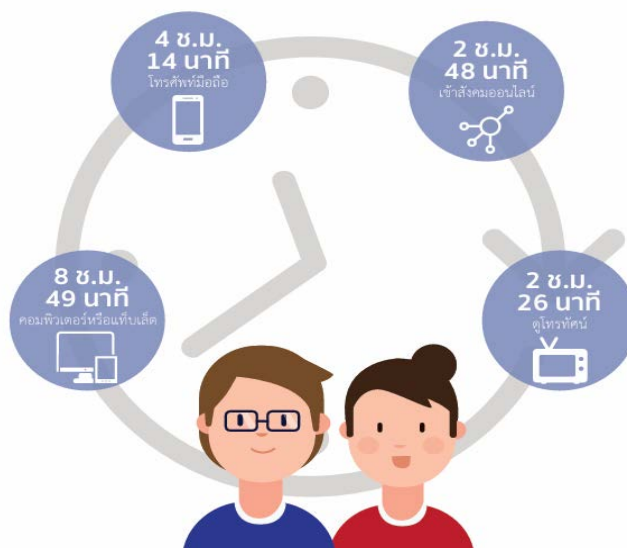
วิธีการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น สามารถทำได้โดยการเข้าเว็บไซต์ “ฉลาดโอน” เพื่อตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น และกดเลือกหัวข้ออย่างใดอย่างหนึ่ง ประกอบด้วย ๑) ชื่อบัญชี ๒) เลขที่บัญชีธนาคาร/พร้อมเพย์/ทรูวอลเล็ต และ ๓) SMS หรือเบอร์โทร ก่อนที่จะดำเนินการทางธุรกรรมทางการเงินทุกครั้ง

นอกจากนี้ ควรมีดุลพินิจในการบริหารจัดการข้อมูลส่วนตัว รู้จักปกป้องข้อมูลความส่วนตัวในโลกออนไลน์ โดยเฉพาะการแชร์ข้อมูลออนไลน์เพื่อป้องกันความเป็นส่วนตัวทั้งของตนเองและผู้อื่น รู้เท่าทันภัยคุกคามทางอินเทอร์เน็ต เช่น มัลแวร์ ไวรัสคอมพิวเตอร์ และกลลวงทางไซเบอร์

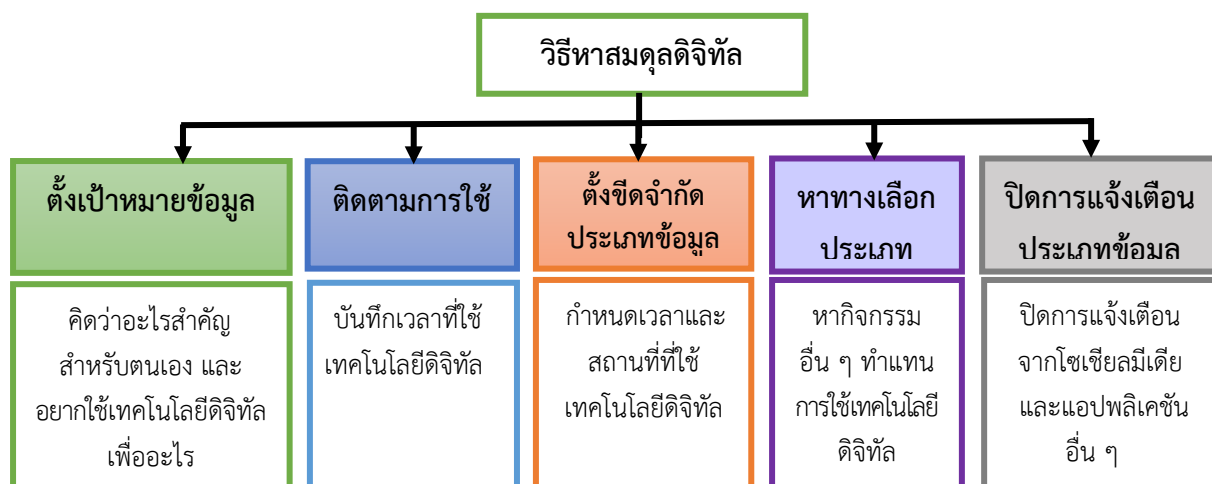

๒. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม (Digital Use)

สำนักวิจัยสยามเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตโพลล์ ระบุว่า วัยรุ่นไทยเกือบ ๔๐ % อยากรใช้เวลาหน้าจอมากกว่าออกกำลังกาย และ ผลการสำรวจจาก We are social พบว่า ในแต่ละวัน คนไทยใช้เวลาหน้าจอ ดังนี้

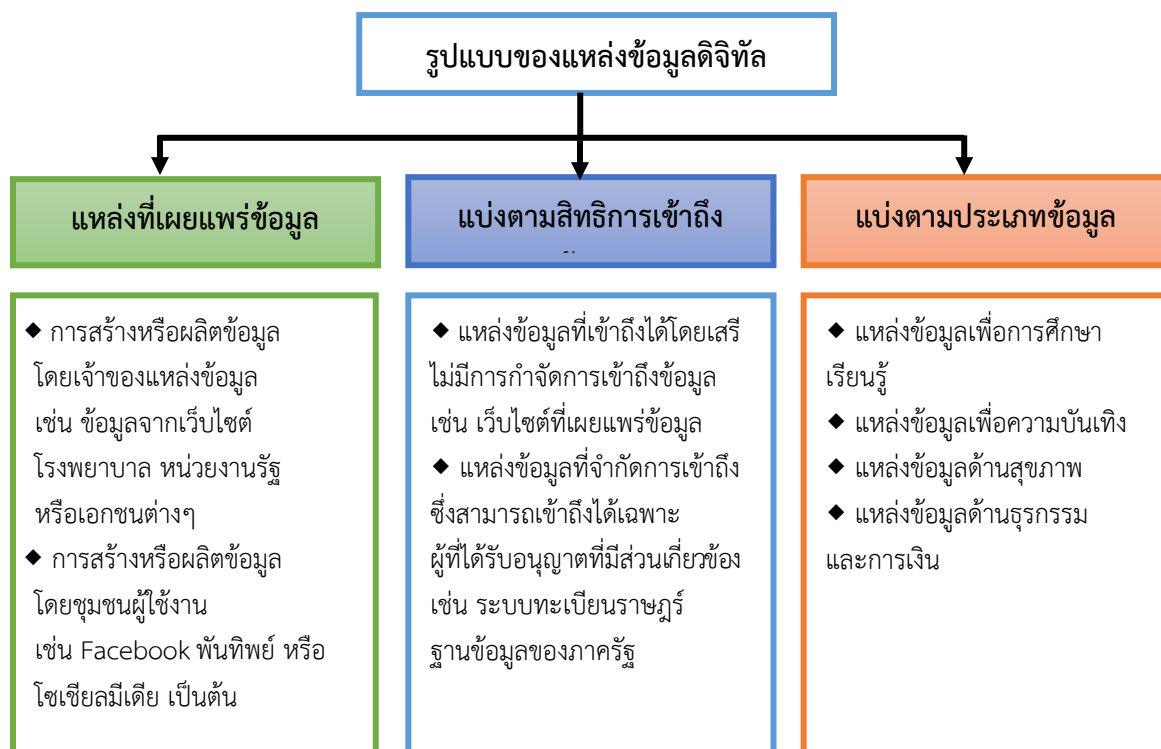
ดังนั้น จึงควรควบคุมการใช้เทคโนโลยีให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และการมีทักษะการสร้างสมดุลกับเทคโนโลยี จะช่วยให้สามารถใช้งานเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย โดยผู้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลควรพัฒนาทักษะในด้านการสังเกตพฤติกรรมของตนเองเป็นประจำ การจัดการเวลา หรือการเลือกรับสื่อ รวมทั้งการปรับท่าทาง เมื่อใช้งานเป็นเวลานาน ทั้งนี้ การหาสมดุลที่เหมาะสม จะช่วยให้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในแบบที่ส่งผลดีต่อชีวิต โดยไม่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ ความสัมพันธ์ และงาน

๓. การจัดการความปลอดภัยในโลกดิจิทัล (Digital Security)

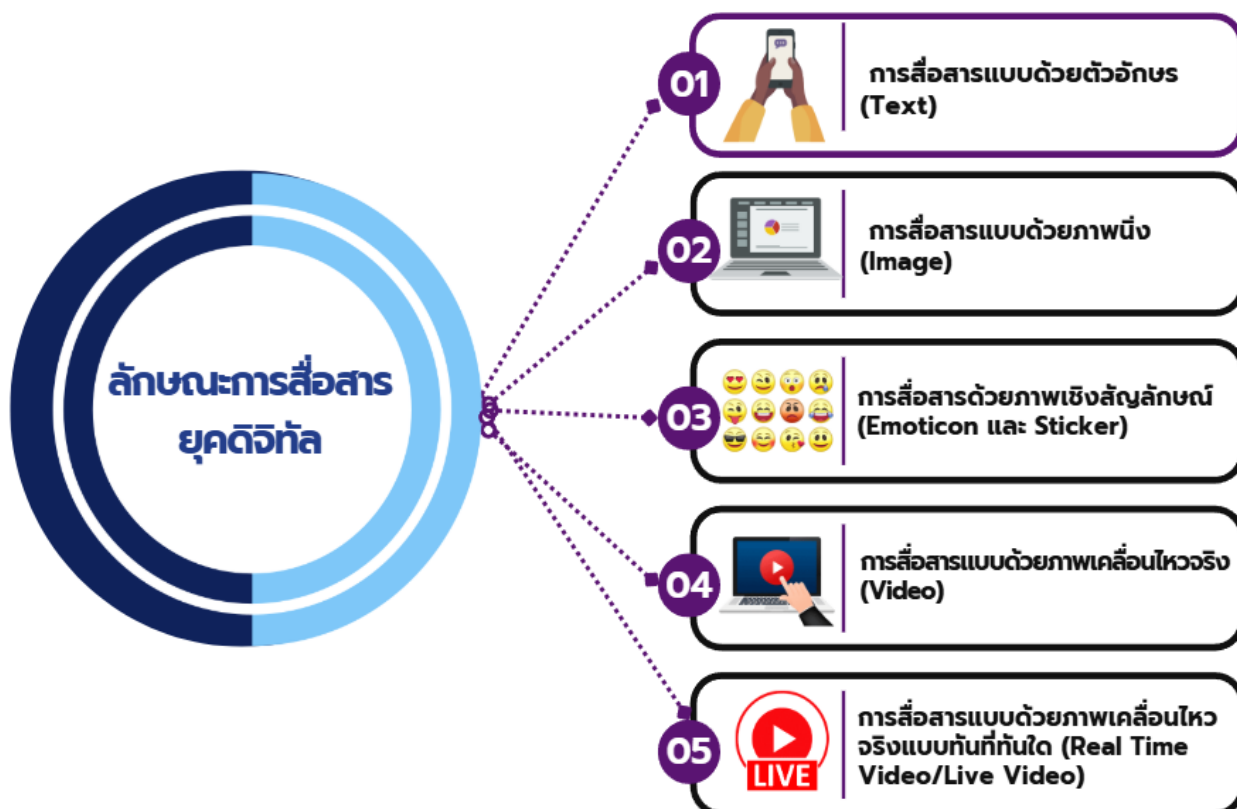
ชุดความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการปกป้องตนเอง ครอบครั้ว ข้อมูลส่วนบุคคล และอุปกรณ์ดิจิทัลจากภัยคุกคามบนโลกออนไลน์โดยรวมหมายถึงทักษะ ในการตระหนักรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามวิเคราะห์ และเท่าทันต่อภัยคุกคามการป้องกัน และจัดการต่อภัยคุกคามที่มาถึง โดยมีแนวทางการสร้างทักษะ คือ การเรียนรู้เกี่ยวกับภัยคุกคามบนโลกออนไลน์ การใช้รหัสผ่านที่ปลอดภัย อัปเดตซอฟต์แวร์ ตั้งค่าความเป็นส่วนตัว คัดวิเคราะห์ก่อนคลิกลิงก์ดาวน์โหลดไฟล์ หรือเปิดอีเมล สำรองข้อมูล หรือการใช้ซอฟต์แวร์รักษาความปลอดภัย รวมถึงการติดตามข่าวสาร

๕. การสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication)

การสื่อสารยุคดิจิทัล หมายถึง การสื่อสารระหว่างบุคคลและสังคมผ่าน เครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ สมาร์ทโฟน เป็นต้น และผ่านช่องทางการสื่อสารดิจิทัลหรือดิจิทัลแพลตฟอร์ม (Digital Platform) ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

๕.๑ องค์ประกอบหลักของกระบวนการสื่อสาร

- ๑) ผู้ส่งสาร ผู้เป็นเจ้าของสาร สารสนเทศหรือข้อความ ที่ต้องการส่งสารของ ตัวเองไปยังผู้รับสาร
- ๒) สาร ผู้เป็นเจ้าของสาร สารสนเทศหรือข้อความ ที่ต้องการส่งสารของ ตัวเองไปยังผู้รับสาร
- ๓) ช่องทางการสื่อสาร ช่องทางที่นำสารไปยังผู้รับสาร
 - ◆ ช่องทางสื่อสารดั้งเดิม เช่น สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรศัพท์ สื่อวิทยุ เป็นต้น
 - ◆ ช่องทางสื่อดิจิทัล เช่นสื่ออินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ สื่อชุมชน ออนไลน์ เป็นต้น
- ๔) ผู้รับสาร เป้าหมายที่ผู้ส่งสารต้อง สื่อสารความหมายให้ไปถึง ซึ่งเป็นบุคคลหรือกลุ่มคน
- ๕) ปฏิกริยาสะท้อนกลับ ปฏิกริยาต่อสารที่ผู้ส่งสาร ส่งมา โดยผู้รับสารสามารถ มีปฏิกริยาทางบวกหรือทางลบได้หลังจากได้รับสาร

๕.๒ ประเภทของการสื่อสาร แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

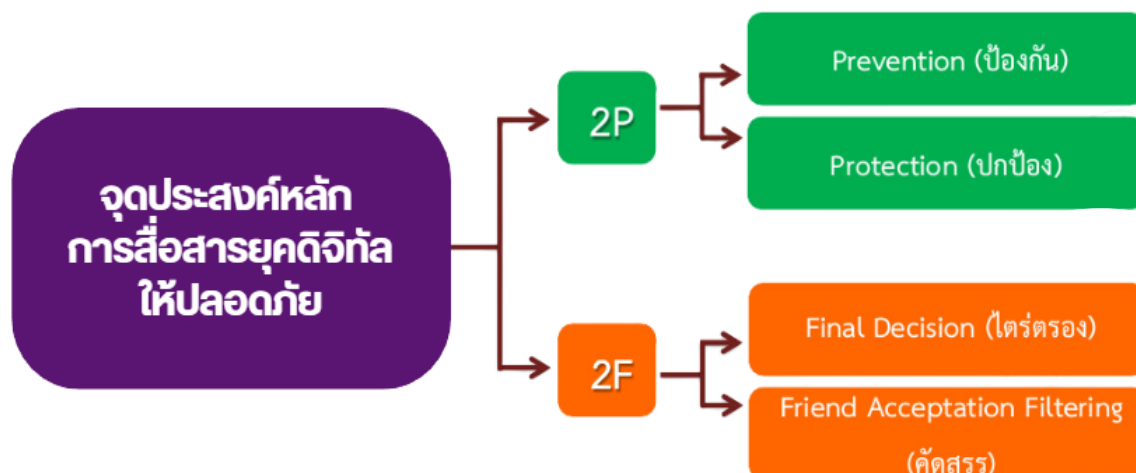
- ๑) การสื่อสารแบบเป็นทางการ (Formal communication) มีรูปแบบของเป็นทางการหรือภาษาราชการ เป็น ประเภทของการสื่อสารที่มีระเบียบแบบแผน และมีข้อกำหนดที่ได้วางไว้เป็นมาตรฐานขององค์กรหรือสังคม ส่วนมากมักจะใช้ในการติดต่อในระดับหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ
- ๒) การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (Informal Communication) เป็นประเภทของการสื่อสารที่ไม่อิงรูปแบบการสื่อสาร แบบเป็นทางการไม่มีข้อกำหนดรูปแบบของภาษาที่ชัดเจน ซึ่งจะเป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลหรือกลุ่มสังคมที่อ้างอิงระดับการสื่อสารจากระดับความสัมพันธ์ของแต่ละบุคคล

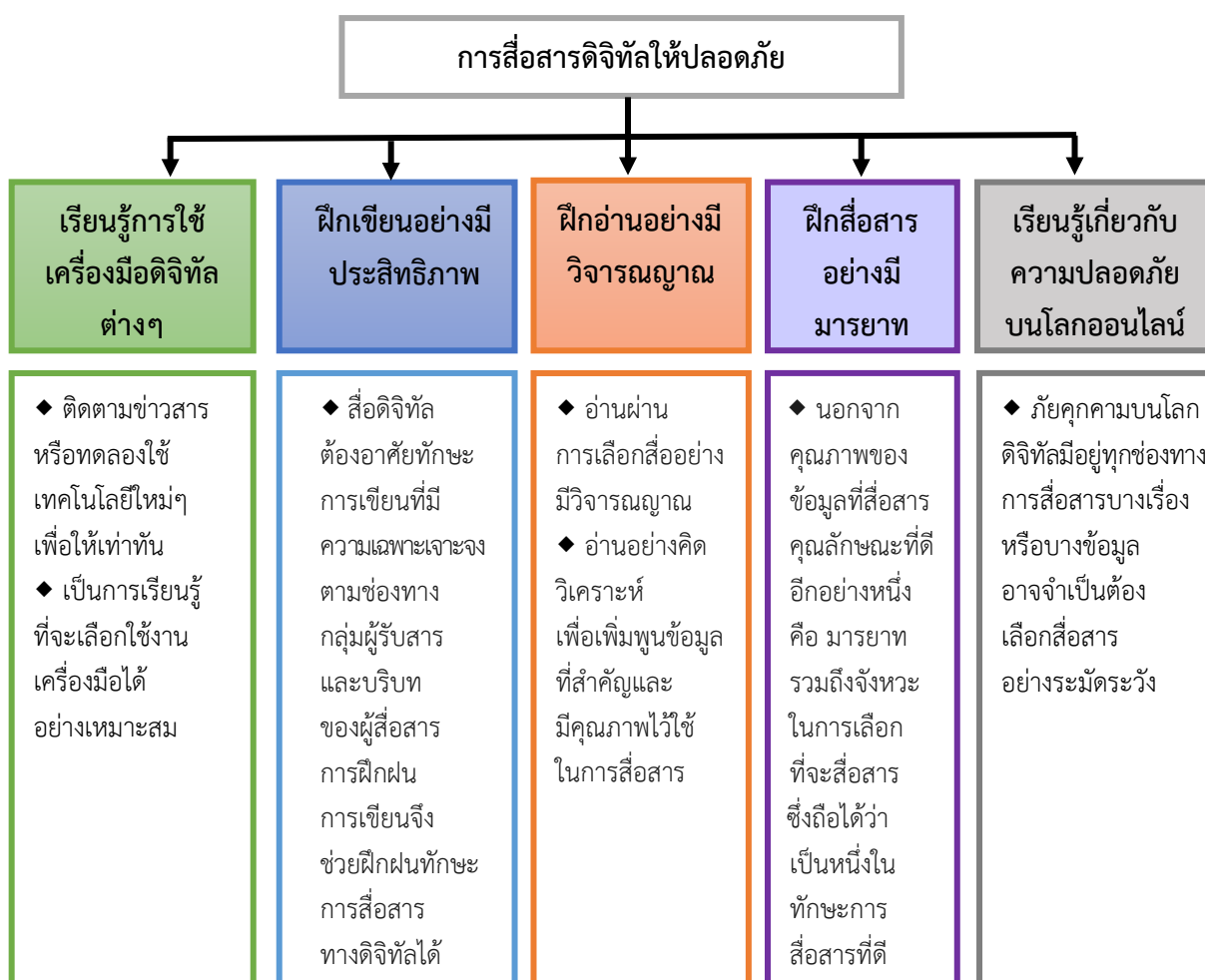
๕.๓ รูปแบบของการสื่อสาร แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

- ๑) การสื่อสารแบบตัวต่อตัว (1-1 Communication) เป็นการสื่อสารที่มีผู้รับสารและผู้ส่งสารเพียงไม่เกิน ๓ คน ครอบคลุมทั้งการสื่อสารระยะใกล้และระยะไกลอาจเผชิญหน้ากัน หรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับบริบทและจุดประสงค์ของการสื่อสาร ซึ่งมีจุดประสงค์ได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การสร้างความสัมพันธ์ การแจ้งข่าว การถ่ายทอดความรู้ และการเสนอแนะชักจูง เป็นต้น
- ๒) การสื่อสารแบบกลุ่ม (Group Communication) เป็นการสื่อสารระหว่างกลุ่มบุคคลจำนวนมากที่มีความสนใจร่วม หรือต้องการแสดงออกในเรื่องราวเดียวกัน ซึ่งสามารถเป็นได้ตั้งแต่การสื่อสารภายในกลุ่มเล็ก เช่น การล้อมวงสนทนา การอภิปราย การสื่อสารแบบกลุ่มใหญ่ เช่น การสัมมนา การบรรยาย เป็นต้น

๕.๔ การสื่อสารยุคดิจิทัลให้ปลอดภัย

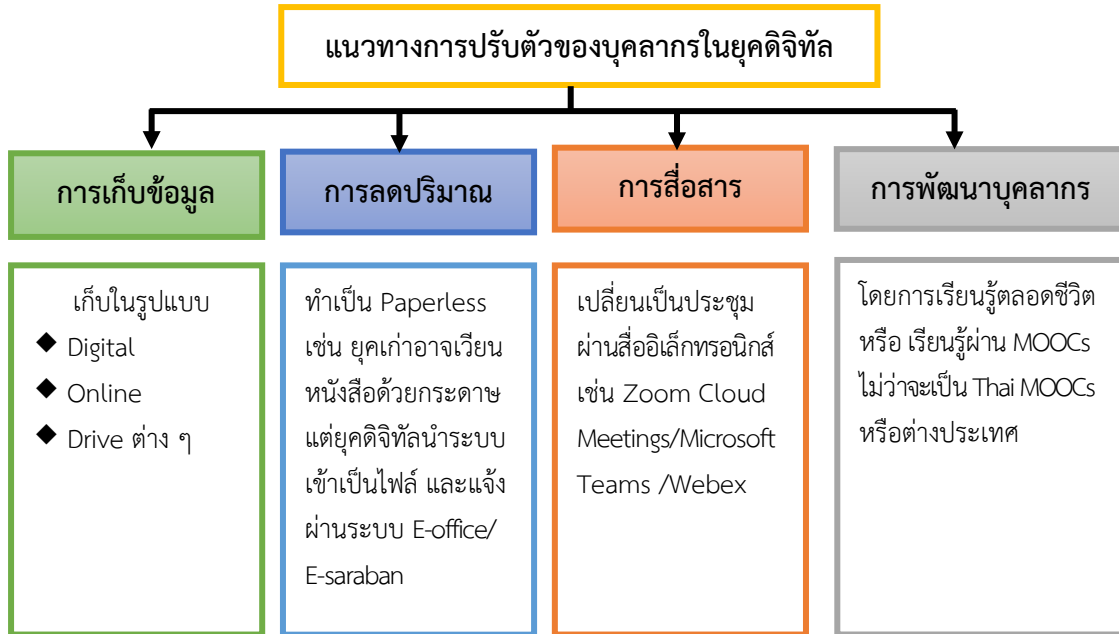

จุดประสงค์หลักการสื่อสารยุคดิจิทัลให้มีคุณภาพ ไม่เพียงแต่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ แต่ยังต้องมีความสร้างสรรค์และปลอดภัยต่อผู้รับสาร โดยมีการพิจารณาว่าผู้ส่งสารจะส่งสารอะไรมายังผู้รับสารเพื่อเป็นการเสริมสร้างความปลอดภัยในการใช้การสื่อสารดิจิทัลผู้ใช้ควรคำนึงถึงหลัก 2P และ 2F ด้วย

การปรับตัวในยุคดิจิทัล (Digital Disruption)

การเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลกระทบจากความก้าวหน้าทางนวัตกรรมและเทคโนโลยี ซึ่งผลกระทบเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรมให้ต้องปรับตัวให้สอดคล้องเข้ากับเทคโนโลยีที่ทันสมัย Digital disruption เป็นทั้งโอกาสและความท้าทายสำหรับในด้านธุรกิจ ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการอบรม เรื่อง “ความฉลาดทางดิจิทัล “DQ Digital Intelligence”

๑. เข้าใจความหมายและเห็นความสำคัญ การสร้างความตระหนักรู้ในการใช้อินเทอร์เน็ต
๒. มีความรู้การสร้างความตระหนักรู้ในการใช้อินเทอร์เน็ต รู้เท่าทันและมีความมั่นคง ปลอดภัยเพื่อยกระดับวิถีชีวิตด้วยดิจิทัล

สรุปบทเรียนเพื่อการพัฒนาความรู้ รอบการประเมิน ๒/๒๕๖๘

โดย นางสาวณัฐธิดา นิลประดับแก้ว
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร